

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

De Conversatione Apostolica A Curatoribus Animarum piè & fructosè
instituenda - Complectens vatios & solidos modos juvandi & consolandi
diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè ægras & captivas

Lohner, Tobias

Dilingae, 1677

§. 1. Quid circa Hæreticorum Instructionem sit observandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48248)

que instituantur. Quia verò duplicis generis Personæ reperiuntur, quæ ejusmodi Instructione indigent, nempe Infideles, id est, ij. quibus lumen veræ Fidei necdum illuxit; & Fideles, qui veram & Orthodoxam quidem fidem profitentur, sed in iis, quæ ad vocationem suam ritè adimplendam pertinent, adhuc cæcutiunt, ideo ut utrique huic Personarum generi opportunè succurrere possit Operarius, salutaria ipsi habeant capite præcepta, monitaque suggerentur, ita ut prius, quæ circa Hæreticos (cum his enim hoc tempore potissimum est Operariis negotium) postea, quid circa Catholicos variis statibus instruendos, & perficiendos sit observandum, explicetur; nam, ut S. Maria Magdalena de Pazzis dicere solebat, non satis est desiderare salutem & virtutem animæ alius, sed etiam curandum est, ut habeant merita multa, & ut fiant a DEUS per participationem.

§. I.

Quid circa Hæreticorum Instructionem sit observandum.

I. **N**on est hic animus ostendere, quâ ratione pertinaces Zelosi, aut Frigidi Hæretici sive per disputationes, concionésque publicas; sive per privatas colloquutiones errore suo abducendi, atque ad veram Catholicam fidem revocandi sint; hoc enim ad Controversistas ex instituto spectat; sed illud hoc loco unicè propositum est, ut discat Operarius, quâ ratione vel nutantes in sua Hæresi Hæreticos pervare, vel, ubi manus dederint, atque Catholicam fidem amplecti decreverint, instruere debeat.

II. Primò itaque, si quem nactus est in sua hæresi vacillantem, sequentes circa eum industrias observet à Zelosis illi Germaniæ Apostolo P. Petro Fabro, ut in 1. p. hist. Sec. l. 4. n. 92. videre est, aliisq; Operariis præscriptas, utiliternéque usurpatas. 1. Ante omnia sinceram ad illos charitatem ostendat, depulsis ex animo universis cogitationibus, quæ quomodolibet illorū apud ipsum existimationē minueri possunt. 2. Eorum vicissim benevolentiam sic conciliare studeat, ut vicissim ipsum ament, benèque de ipso sentiant. Quod obtinebit, si comiter eos alloquatur: si in familiaribus sermonibus de iis duntaxat rebus agat, de quibus inter utroque

convenit, omni altercatione sublata : si absteineat ab omni
convitio & verbo contumelioso, neque illum facilè vocet
Hæreticum, sed Augustanæ Confessionis, aut putatum Evan-
gelicum : si aliquibus misericordiæ & charitatis operibus,
maximè quibus juncta sit humilitas, subveniat : si pro ratio-
ne status debito eum honore prosequatur : si de ipso, & illius
affectis, quantum ratio permittit, honorificè loquatur.
3. Omni studio conetur, ut eum à vitiis avocet ; sic enim
sponte sua ipsos etiam errores tandem deponet, uti sat crebrâ
experientiâ compertum est ; cum verè in ejusmodi Homini-
bus prius plerumque rectè agendi pietas, quàm recta fides
extinguatur. 4. Cùm ejusmodi Personæ plerumque in uno
vel altero scopulo adhuc hæreant, diligenter indagandū est, in
quo fidei nostræ articulo credendo adhuc difficultatem vel
repugnantiam sentiant, & quibus rationibus ad talem articu-
lum negandum persuadeantur, & tunc omni studio laboran-
dum erit, ut talis persuasio ipsis eripiat, quod duplici mo-
do fieri potest, nempe vel in genere ostendendo, quàm multi
sanctissimi ac sapientissimi, doctissimi que viri talem articu-
lum non modò firmissimè crediderint, docuerintque, sed
etiam proprio sanguine per gravissima tormenta effuso con-
firmarint, imò & ipse DEUS non rarò manifestis miraculis
approbavit. Quàm multi item, qui olim eidem errori perti-
nacissimè adhererant, nunc cælitus illustrati, eundem cum
magno suo solatio detestati, & Catholicam Religionem sint
amplexi, & etiamnum constantissimè profiteantur. Vel in
particulari demonstrando, quàm vanæ, futilésque sint tales
rationes, quibus in talem errorem à suis Doctoribus fuerunt
inducti, ut ex unius talis erroris cogniti absurditate collige-
re meritò debeant, quid circa alios ipsorum errores sit sen-
tiendum. 5. Non parùm etiam proderit ad eosdem ab er-
rore suo, hæresique abducendos, si interdum unum vel alte-
rum (nec enim multis argumentis eosdem onerari aut obrui
cum tædio expedit) motivum credibilitatis à Doctoribus
pro nostræ Fidei confirmatione afferri solitis proponat, qua-
lia exempli gratia esse possunt conformitas, sanctitas, & uni-
versalitas Catholicæ doctrinæ, ac maximè, quòd illa etiam-
num miraculis velut proprio DEI sigillo confirmetur. Unde
is, qui instruendus est, paulò capacioris sit ingenii, pote-
runt

runt illi hæc motiva hoc vel simili syllogismo proponi: Illa fides meritò præferenda est, quæ ad ultimum finem certius & rectius ducit (nam ideo nobis datur hoc lumen, ut per illam viam ad DEVM, qui est suprema nostra felicitas ac beatitudo cognoscendum & amandum cognoscamus) & quæ efficaciora habet media ad sui dilatationem (nam DEVS juxta S. Pauli 1. Tim. 2. testimonium, vult omnes homines salvos fieri ad agnitionem veritatis venire) & conservationem (nam enim vult accendi duntaxat, sed etiam conservari hoc lumen DEVS in sua Ecclesia) habet; atqui hæc tria in nostra fide unicè reperiuntur; utpote quæ sola suggerit tot media ad DEVM non tantum simpliciter, sed perfectissimè etiam cognoscendum & amandum (uti in tot Religiosis, aliisque perfectionem amoris singulari studio connitentibus Perfectiorum videre est) quæque sola adhuc miraculis tanquam efficacissimo, semperque à Christo, Apostolis, aliisque Doctoribus prima fidei prædicatione usitato medio floret; & sola pro conservatione Romanum Pontificem S. Petri Successorem, ob promissam Spiritus Sancti assistentiam, infallibilem controversiarum exorientium Judicem habet. 6. Nonnunquam etiam poterunt directè ea proponi, quæ hæresin illam, quæ cum quo agitur, proficitur, vel absurdam, vel rationi pariter consentaneam esse ostendunt; qualia sunt v. g. quòd Auctores illius plerumque Homines flagitiosissimi fuerint, atque adeò credibile non sit, DEVM illis tanquam instrumento propagandam fidem tam sanctam uti voluisse: quòd per eandem hæresin bona opera velut inutilia contemnantur, sicque stimulus ad vitam sanctè, atque honestè traducendam tollitur, è contrario verò janua ad omnem morum licentiam turpitudinèque referretur: quòd in eadem secta nullum verum Sacrificium admittatur, cum tamen constet, quantum DEVS tam in lege Naturæ, quàm scripta sollicitus fuerit, ut per Sacrificia debito modo coleretur; quis ergo credat, eum in sola lege gratiæ longè perfectiore per Sacrificia, quæ sunt potissimum Religionis exercitium, coli non voluisse? Interdum si doctior, magisque in sua hæresi radicans videtur, ab ipso exigì potest, ut per aliquam elegantiam illationis probet suam hæresin, quæ illatione non eodem modo uti queant illi ipsi, quos ipse ob falsam fidem damnatos rejicit; ut

si probet v.g. se habere veram fidem, eò quòd habeat verbum DEI, eidem demonstrari debet, hoc ipso argumento etiam alios ab ipso rejectos & damnatos suam hæresin probare. 8.

Quia ex una parte, ut dictum est, non expedit eos una vice multis argumentis aut doctrinis obrui; ex altera verò parte etiam non statim omnia capiantur, consultum videtur, ut, si quidem legere sciat is, cum quo agitur, libellus ei quidam breviter & solidè nostras doctrinas proponens & probans offeratur, qualis esse potest Clypeus Fidei, Catholica Colloquia P. Christophori Pflaumeri, Examen Lutheranorum P. Jodoci Kedd, aliique ipsius tractatus, aliquot opuscula P. Laurentij Foreri, & ex parvis libellis germanicis *der Weegweiser / Morgenstern / Auszug auß der N. Schrift* (qui libellus valde succinctè & nervosè plerasque controversias proponit, ideòque valde utilis est pro ejusmodi Personis) *Wo stehts geschrieben?* & similes. 9. Assiduè per Orationem DEO commendetur; sic enim fortè perinde victas manus dabit, sicut olim Amalecitarum orante Moysè dederunt. 10. Etiam ipse ad Orationem frequentandam stimuletur; cum enim Fides sit donum DEI desursum descendens à Patre luminum, meritò à DEO per Orationem suppliciter peti, & impetrari debet.

III. Quòd si verò quis jam persuasus ad Catholicam fidem amplectendam veniat ad Operarium, ab eòque instrui peccat, cum eodem sequentes doctrinæ observandæ erunt. 1. Ostendat, se magnopere gaudere, & ex animo gratulari, quòd hæc ei gratia à DEO concessa sit, ut & veram Catholicam fidem, sine qua salvari nemo potest, amplecti, & in gremium sanctissimæ Matris Ecclesiæ recipi possit. 2. Cum jucundum plerumque cuivis sit, sua beneficia, favorèsque concessos narrare, quærat amicè ex eodem, quomodo ei hæc gratia obtigerit, & qua de causa fidem suam deserere, nostramque amplecti decreverit. 3. Si aliquod naturale motivum v. g. paupertatem, aut suorum persecutionem latere suspicetur, scdulo caveat, ne suam operam ipsi offerat, vel ad largam elemosinam impetrandam, vel ad munus aliquod aut occasionem se sustentandi obtinendum; constat quippe, quàm plurimas hac ratione fraudes non sine risu & sarcasmo Adversariorum contigisse. Potius ergo illi apertè dicat, se quidem

omnem ipsi operam polliceri in ijs, quæ ad instructionem
 Catholica Fide pertinent; de reliquo verò alimenta ipsi ad
 media deinceps se sustentandi suppeditare non posse; quamvis
 sperare ipsum jubeat, DEVM, qui Regnum DEI & justitiam
 quærentibus omnia necessaria se adjecturum promisit, & spe-
 rantes in se non deserit, etiam ipsum, si amplectendo Catho-
 licam fidem inter veros ipsius servos & amicos numerari me-
 ruerit, suo auxilio non defuturum. 3. Ubi, non obstant
 hâc denunciatione, firmiter in suo proposito persistit, in-
 struique petierit, ante omnia eum hortetur, ut negotium hoc
 in quo cardo salutis vertitur, crebrò ac sedulò per Oratio-
 nem DEO commendet, gratiamque ac lumen ad doctrinam
 Catholicæ nostræ Fidei rectè apprehendendas impetrare co-
 netur. 4. Quando inchoare vult ipsam instructionem, ante
 omnia illi Catechismum parvum P. Petri Canisij, vel alium
 similem libellum doctrinas Catholicas succinctè contine-
 tem (si quidem legere scit) offerat, atque ut Orationem Do-
 minicam, & Salutationem Angelicam cum Symbolo Apo-
 stolorum discere studeat, hortetur. Sed & sacram Ceram
 quam de collo suspendat, & Rosarium eidem donet, simulque
 usum & fructum utriusque breviter ostendat. 5. Eundem
 Catechismum per partes eidem explicare studeat, ita tamen
 ut nunquam multas simul doctrinas eidem proponat, ne mul-
 tudine præceptorum obrutus tædium instructionis concipiat.
 In ipsis autem doctrinis explicandis hunc servet Ordinem, ut
 prius ei ostendat ea, quæ necessitate medijs credenda sunt
 in quibus plerumque Catholicis cum Hæreticis conveniunt
 qualia v. g. sunt, quòd DEVS existat, & sit unus in natura
 trinus in Personis: quòd sit Judex & Remunerator bonorum
 & malorum: quòd Christus pro nobis natus, passus, & mor-
 tuus sit &c. Postea ad ea, quæ nos Catholicis necessitate pro-
 cepti credere tenemur, & ab Adversariis plerumque negan-
 tur, progrediatur, qualia ferè sunt numerus Sacramentorum
 cultus Sanctorum, & imaginum, necessitas & fructus bono-
 rum operum, Purgatorij veritas, Sacramentalium, aliarumque
 rerum benedictarum utilitas &c. quem in finem etiam
 illi offerri potest imago aliqua, vel aliud quoddam
 donum benedictum. 6. Ut tantò meliùs apprehendat do-
 ctrinas explicatas, firmiùsque retineat, hortetur eundem

absque omni timore ac respectu, aut quærat, quod satis non percepit; aut proponat, quod ipsi contra propositam doctrinam obijciendum, & fortè necdum satis solutum videtur.

7. Ubi paulatim satis instructus videbitur, eundem de confessione & professione fidei faciendis admoneat. Ad ipsam quidem confessionem quod attinet, quia plerumque eam summo opere horrent, ejusdem difficultatem, quantum potest, extenuet, simulque modum facilem se per præcepta Decalogi & Ecclesiæ examinandi ostendat; imò seipsum varias quæstiones proponendo fidelem operam præstiturum promittat. Pro fidei verò Professione ipsi, si legere scit, Professionis formulam à Concilio Tridentino præscriptam prælegendam & considerandam offerat, horteturque, ut, si quid adhuc creditu difficile in ea invenerit, intrepidè proponat. Quòd si autem ipse legere nesciret, eandem ab Operario eidem prælegi expedit, ne sub ipsa Professione ob doctrinarum & articulorum ibi contentorum multitudinem, & varietatem turbetur.

8. Postquam lectà Professione, se ad illam faciendam paratum ostenderit, tempus eidem congruum & opportunum pro confessione ipsa facienda constituat, quæratque, an malit publicè in Ecclesia coram præsentibus, an verò privatim in aliquo Sacello coram aliquot testibus dictam Professionem facere; etsi enim tum ad publicam ædificationem, tum ad ipsius etiam instructi confirmationem majorem magis conducere videatur, ut eam publicè faciat, si tamen hoc illi difficile accidat, malitque eam in Secreto absque arbitris coram solo suo Instructore facere, omnino id ei concedendum videtur; & tum quidem, si legere novit, ipse coram aliquo Altari vel imagine eandem legere jubeatur; si verò legere nescit, Instructor ipse eam tardè & distinctè legere, & ubi ad verba juramenti pervenerit, eidem, ut binos digitos dextræ manus super verba Evangelij ponat, & verba illa: *Ego idem spondeo &c.* ipse quoque proferat, hortari debet. Quòd si verò publicè sub Sacro professionem facere vellet, tum instruendus erit, ut ante Communionem post recitatam à Ministro Confessionem, Celebrante ad latus Evangelij pariter genuflexo professionem suam recitet, vel ab alio recitatam audiat, & post illam Sacrosanctum Christi Corpus accipiat. Ubi tamen diligenter attendere debet Instructor, ut, si paulò

majori cum solemnitate ejusmodi Professionem instituerit, id magna cum consideratione faciat, & non nisi cum aliorum consilio, & bene explorata constantiâ profitentis; alioqui, si is cum fraude resiliat, tantò major oriatur Adversariorum risus & júbilus, quantò majori cum apparatu facta ipsa peracta est. 9. Facta professione, gratuletur illi beneficium à DEO acceptum, atque ad constantiam horreum eúmque in finem illi quotidianam Symboli Apostolici recitationem suadeat, aliâque media suggerat, & si videatur, etiam pium aliquod munusculum, maximè libellum precatorem si quem habet, donet, aut, si pauper est, modicam eleemosynam largiatur. Quòd si etiam convivio ipsum excipere possit, aut certè, ut ab alio id fiat, efficere, non modicè ipsum benè charitate devinciet; quoad hoc tamen ratio Personarum, & aliarum circumstantiarum habenda est, ne cuiquam scandalum offensio, aut gravamen oriatur. 10. Denique & ipse DEUS privatim pro hac Ovicula inventa gratias devotè persolvat, & etiam deinceps, ut DEVS gratiam perseverantiæ illi concedere dignetur, sedulò precetur.

§. II.

Quid circa Instructionem Catholicorum, & inprimis totius Communitatis, sit observandum.

I. **P**ER Communitatem hoc loco nihil aliud intelligitur quàm tota Incolarum in urbe aliqua vel Pago habitantium collectio; in qua proinde instruenda tantò majorem ceptum adhibere debet Operarius, quantò majorem fructum & solatium, imò & præmium à DEO sperare potest, si talis Communitatem bene constitutam, suòque muneri & vocationi satisfaciendam intueri liceat. Ut autem hanc Instructionem ritè peragere valeat, ante omnia illam S. Pauli ad Romanos c. 12. sententiam ob oculos habere debet: *Sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alterius membra.* quod ipsum iterum in 1. Epist. ad Corinth. c. 12. confirmat dicens: *Etenim in uno Spiritu omnes in unum corpus baptizati sumus.* Ex hac enim similitudine facit